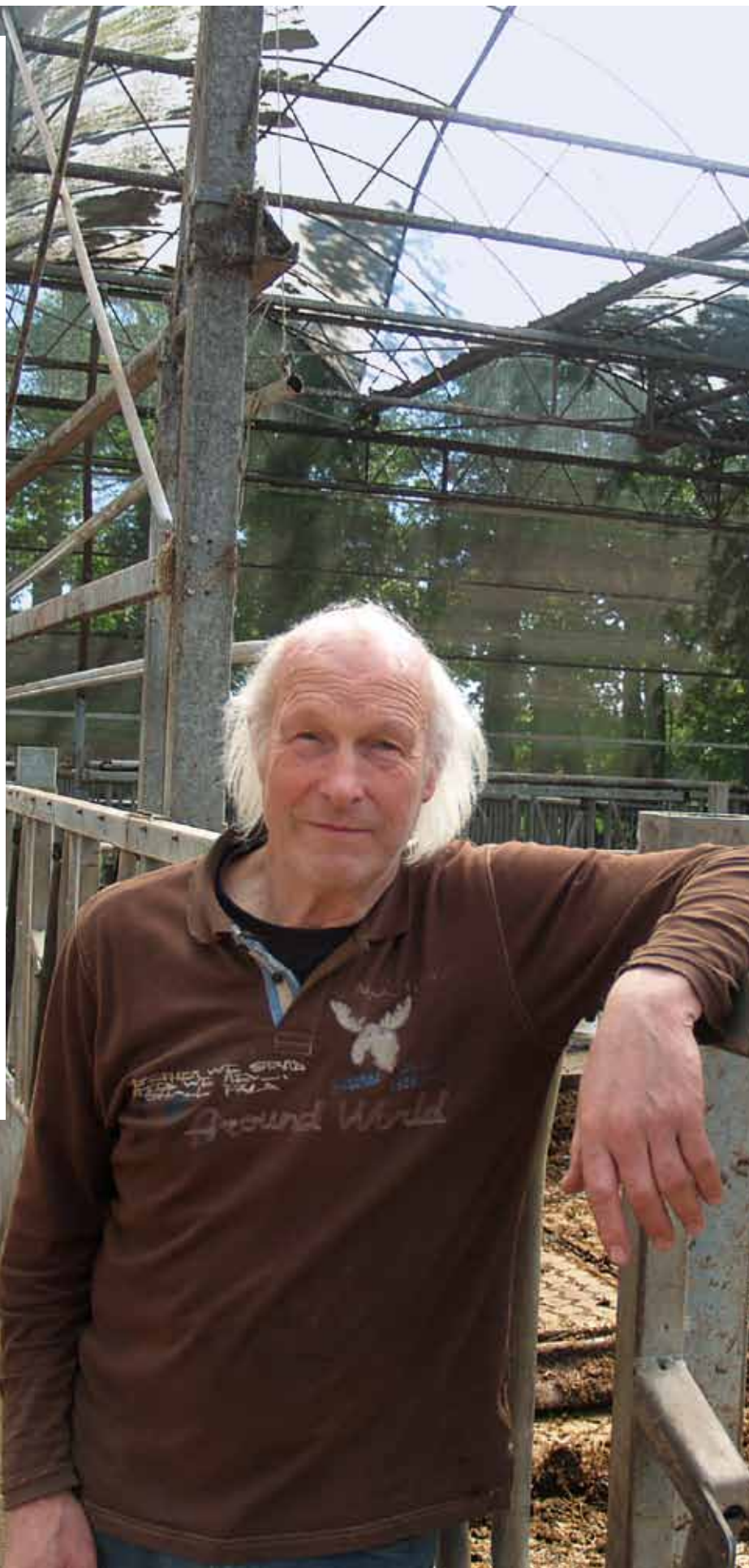

Cor den Hartog zet graag techniek in voor de natuur. Dit vraagt om technisch inzicht en geduldig waarnemen. Het gedrag van koeien en de wijze waarop zij grazen vormt een leidraad voor de inrichting van zijn bedrijf. Ook de stalinrichting is afgestemd op het gedrag van koeien, de kalveren blijven zes weken bij de moeder waarna ze in een apart groepshok komen. Het gaat niet allemaal vanzelf, tegenslagen zijn hem niet vreemd.

TEKST & FOTO'S | LEEN JANMAAT

OMSCHAKELEN NAAR BIO EN DAN NOG EEN KEER VANWEGE REKENNORMEN

MELKVEEBEDRIJF 'DE GROOTE VEEN'

Ondanks zijn pensioenleeftijd zit Cor den Hartog nog niet stil, nog steeds zoekt hij uitdagingen. Eerst lopen we het grasland in, richting melkvee dat graast in een beweidingsblok. Na iedere melkronde krijgen de koeien een nieuw blok grasland ter beschikking. Tussen de melkkoeien scharrelen ook wat kalveren. De aanwezige kalveren zijn bijna zes weken oud en worden binnenkort apart gezet. De kalveren zouden nog wel langer bij de moeder kunnen blijven, maar ze drinken veel melk. "Ik moet ook aan mijn portemonnee denken," verklaart Cor. Verder bevat het systeem met kalveren bij de koe prima, al moet je wel alert blijven op insleep van ziekten zoals para-tbc (mycobacterium paratuberculosis), salmonella en specifiek cryptosporidium. Cryptosporidiose wordt veroorzaakt door een eencellige parasiet (protozoa) Cryptosporidium. Deze protozoa kunnen zich in de darm vermeerderen, waarbij ze oöcysten, een soort eitjes voortbrengen. De oöcysten worden uitgescheiden in de mest. Na verspreiding ondergaan de oöcysten een paar veranderingen waardoor ze besmettelijk worden en dus tot ziekte kunnen leiden bij opname door de kalveren. "Door tijdig maatregelen te nemen blijven deze infecties onder controle. Het heeft even tijd gekost, maar nu heb ik het kalf-bij-de-koe-systeem wel in de vingers."

"Het heeft even tijd gekost, maar nu heb ik het kalf-bij-de-koe-systeem wel in de vingers."

Cor nam het melkveebedrijf over van zijn vader toen hij 34 jaar oud was. Vanwege uitbreiding van het dorp Lunteren, is het bedrijf verplaatst naar de Grote Veen-derweg, tegenwoordig langs de A30. De rondgang eindigt in de serrestal, deze open constructie biedt veel ruimte en is geschikt om meerdere groepen dieren te huisvesten. De familiekudden vindt hier onderdak. Over de bouw van de serrestal in 2003 is veel nagedacht, de voorbereiding kostte enige tijd. Hij kijkt hier met voldoening op terug, met name de vloer in de stal vormde een investering met onzekerheden: "Hoewel de vloer glad kan zijn, kunnen de dieren hier goed uit de voeten. Dit feit en de vaststelling dat we weinig klauwproblemen hebben, geeft aan dat we de juiste keuze hebben gemaakt."

Het duurde nog wat jaren voordat het melkveebedrijf omschakelde naar biologisch. Dat had te maken met de beschikbaarheid van voldoende grond. Nadat er meer grond beschikbaar kwam, kon de omschakeling beginnen. Het eerste omschakeltraject startte in 2008. Inmiddels heeft het bedrijf een tweede omschakeltraject achter de rug. Deze omschakeling komt voort uit een geschil met Skal over de veebezetting op het bedrijf. Volgens de rekenregels van Skal was het noodzakelijk om mest af te voeren. Dit om binnen de norm

JACOBSKRUISKRUID

Jacobskruid (Jacobaea vulgaris, synoniem: Senecio jacobaea) is een van oorsprong in de zeeduinen voorkomende, tweejarige plant die van juni tot september heldergeel bloeit. Het is een typische pioniersplant voor droge zandgronden die in het tweede levensjaar tot wel 100.000 pluizige zaden produceert. Door die uitstekende aanpassing aan veranderende omstandigheden op verschalende zandgronden is Jacobskruid sinds de jaren '70 een nog immer algemener wordend onkruid in wegbermen en weilanden op zandgrond. Zodra het in grasland voorkomt, blijkt Jacobskruid slecht beheersbaar, zelfs met herinzaai. Jacobskruid bevat pyrrolizidine alkaloiden, een groep stoffen die uiterst giftig zijn voor de meeste soorten herbivore huisdieren, zoals rundvee, paard en konijn, maar ook voor de mens. Bij begrazing zullen koeien en paarden niet uit zichzelf van Jacobskruid eten dankzij de bittere smaak van verse planten. Echter, als van besmette percelen het maaisel wordt gehooïd of ingekuïld, verliest het de bitterheid maar niet de giftigheid, waardoor een gevaar ontstaat voor met name paarden en rundvee. De Jacobskruidadvlo komt in Nederland van nature voor en vormt een natuurlijke bestrijder van Jacobskruid. De kevertjes zijn ongeveer 2,5 mm lang, de mannetjes ongeveer een millimeter kleiner dan de vrouwtjes. Karakteristiek voor deze groep kevers (Aardvlooien) zijn de dikke achterpoten waarmee ze ver kunnen springen.

Op de lijst van Campina kwam ik weer onderaan te staan.

van 170 kilo N per ha te blijven. “Op het moment van de inspectie had ik nog mest in opslag. Achteraf had ik deze mest beter tijdig kunnen afvoeren, maar door omstandigheden was dit nog niet gebeurd. Ik was hierbij in de veronderstelling dat latere afvoer van mest de overschrijding van de norm (170 kg N per ha) zou rechttrekken. Maar daar hield Skal geen rekening mee en trok vervolgens het certificaat in met als gevolg dat ik tot op heden mijn melk niet als biologisch kan afzetten. Op de lijst van Campina kwam ik weer onderaan te staan en tot op dit moment kan ik mijn melk nog steeds niet als biologisch verwaarden. Dat is en blijft een grote domper en natuurlijk een financieel offer. Wat me verbaast is dat er vanuit de coöperatie Campina nooit iemand belangstelling heeft getoond of vragen heeft gesteld. Het feit dat Skal met andere waarden rekent dan mijn koeien werkelijk aan stikstof produceren, maakt dat ik mest moet afvoeren. En omdat mijn mest weinig stikstof bevat, zelfs extra mest. Als ik zelf reken met de werkelijke gehalten in de mest, kom ik uit op ongeveer 150 kg N per ha. Dat is nauwelijks voldoende om het blijvend grasland aan de groei te houden. Ik zie eerder nog wat verschraving van mijn blijvend grasland, dat kan toch niet de bedoeling zijn.” In geval Skal met bedrijfs specifieke waarden gaat rekenen, en die mogelijkheid is aanwezig, is het probleem opgelost. Een ander probleem dat per jaar groter wordt is de verspreiding van Jacobs kruiskruid,

de zaden van dit kruid verspreiden zich vanaf de snelweg A30. Het bestrijden ofwel uitsteken van Jacobs Kruiskruid vraagt veel tijd. “Als je een oplossing voor me hebt, hou ik me aanbevolen.” (Zie kader)

Het aantal melkkoeien is inmiddels teruggebracht naar veertig. Dat heeft te maken met de beschikbare hoeveelheid grond. Voorheen beheerde hij nog percelen wat verder van huis. “In de praktijk is grond verder van huis vaak onvoordelig,” legt Cor uit. “Je kunt het jongvee er uitscharen, maar tegelijkertijd moet je ook toezicht blijven houden. Na wat rekenwerk en afwegingen is de grondhuur opgezegd. Naast het blijvend grasland (18,5 ha) betreft het bedrijf nog ruwvoer van akkerbouwers, deels gras en deels gras-klaver.

“Mijn uitdaging ligt in het zo efficiënt mogelijk benutten van wat de bodem voortbrengt.” Naast goed bodembeheer helpt ook techniek hierbij. Om het gras goed te oogsten werkt Cor met een dubbele messenbalk. Dat helpt in het beheer van het grasland en beperkt de verliezen. De volgende stap is om ook de opraapwagen te voorzien van meerdere messen waardoor er minder maaisel achter blijft. Verder kijkt Cor naar mogelijkheden om anders met het grasland en de teelt van voedergewassen om te gaan, hij denkt na over het zogenaamde ‘twelve april’s grazing system’. Deze werkwijze komt vanuit Amerika, is ontwikkeld

Kruidenrijk grasland

BEDRIJFSGEGEVENS DE GROOTE VEEN

Eenmansbedrijf van Cor den Hartog

Arbeid: Cor en losse arbeidskrachten.

Areaal: 18,5 ha blijvend grasland;
9 ha gras(klaver) op afstand

Grondsoort: Zandgrond

Veestapel: 40 melkkoeien; 25 stuks jongvee

Rassen: HF

Voederrantsoen: Gras aangevuld met krachtvoer (Rijvallei)

Melkproductie: 6000 l

Afzet: Campina.

Natuurbeheer: houtwallen, knotwilgen, knotelzen

Bijzonderheden: vergader- en bezoekersruimte
in authentieke Schaapskooi

Internet: degrooteveen.nl

Kruidenrijk grasland

'De Schaapskooi'

De serre stal

“Mijn uitdaging ligt in het zo efficiënt mogelijk benutten van wat de bodem voortbrengt.”

door Tom Trantham en biedt een andere ziens- en werkwijze op de teelt van voedergrassen. In dit teeltsysteem vindt geen grondbewerking plaats en de gewaskeuze is afhankelijk van het seizoen en uiteraard de samenstelling van de planten. Afhankelijk van de regio en het bijbehorend klimaat kan er voor een enkelvoudig gewas of gewasmixen worden gekozen. “Ik zou wel willen uitzoeken wat er op mijn bedrijf en grondslag mogelijk is. Maar net als bij omschakeling naar biologisch, vraagt het veel tijd om de dieren te laten aanpassen aan het systeem met als doel dat het vee gezond blijft en voldoende melk blijft produceren.”

Hij is niet volledig afhankelijk van de melkveetak, als extra activiteit verhuurt hij de omgebouwde schaapskooi, die geschikt is als vergaderruimte, maar ook voor feestjes en partijtjes wordt gebruikt. Het kost weinig moeite om voldoende reserveringen te verkrijgen, al ligt dit nu in deze coronacrisis even stil. Bij de verzorging en het onderhoud krijgt hij ondersteuning, maar iedere zondag na melktijd wordt de ruimte door hemzelf schoongemaakt en op orde gebracht voor de komende week. “Onze open melkstal vormt een mooie aansluiting hierop, bezoekers kunnen vanuit de schaapskooi even een kijkje nemen in de stal en toegegeven ik kan wat aandacht en sociaal contact best gebruiken.” ■